

MÍSTNÍ AKČNÍ PLÁN FRÝDEK-MÍSTEK II

Zápis

Akce:	jednání pracovní skupiny Region
Termín konání:	středa 19. května 2021, od 9:00 hod.
Místo konání:	malá zasedací místnost MAS Pobeskydí, z. s., Třanovice č. p. 1 distanční forma, platforma ZOOM
Přítomni:	viz prezenční listina

PROGRAM

1. Informace o projektu
2. Aktivity spolupráce a vzdělávací aktivity
3. Aktualizace analýzy
4. Ostatní

ÚVOD

Jednání pracovní skupiny (dále jen „PS“) zahájil David W. Novák, který přivítal (prezenčně i on-line) přítomné členy a představil program jednání. Z jednání PS byla s vědomím přítomných pořízena fotodokumentace (a printscreeny) pro potřeby dokladování. Zápisem byl pověřen David W. Novák, jeho ověřením Ilona Racková.

Na jednání PS plynule navázalo jednání PS Matematická gramotnost.

INFORMACE O PROJEKTU

David W. Novák krátce informoval přítomné o aktivitách, které v projektu proběhly od posledních jednání PS:

- Byla podána žádost o dotaci pro navazující projekt Místní akční plán Frýdek-Místek III. Bude se jednat oproti předchozím informacím o dvouletý projekt s možností předčasného ukončení v souvislosti s nyní neznámou výzvou pro místní akční plány IV. Partnerský projekt MAS Frýdlantsko – Beskydy, podaný o pár dní dříve, prošel věcným hodnocením, takže se očekává pozitivní výsledek i u našeho. Projekt neumožní financování aktivit spolupráce. Metodické kluby organizačně (dočasně) propojíme s činností PS, což však nebude mít vliv na jejich funkčnost. V souvislosti s navazujícím projektem proběhlo také jednání s novým vedením statutárního města Frýdku-Místku, kde se o možnosti zapojení města a jeho rozpočtu do činnosti metodických klubů hovořilo. Úkolem navazujícího projektu bude kromě jiného marketing místního akčního plánování tak, abychom prezentovali jeho úspěchy a přesvědčili případné další zájemce k aktivnímu zapojení.
- Zahájena byla jednání PS, některé se setkávají jen on-line, jiné hybridně (prezenčně s možností on-line připojení). Postupně se budeme snažit vrátit do normálu.
- Před dokončením (červen 2021?) je vyhodnocení ročního akčního plánu 2020. Kromě obvyklého souhrnného dokumentu bude k vyhodnocení zpracována informační a propagační brožura.
- Do konce roku 2021 nás čeká aktualizace veškeré dokumentace. K aktualizaci analýzy, již se v současnosti věnujeme, viz samostatný bod programu. V průběhu aktualizace a kompletace dokumentace budou její jednotlivé součásti zasílány k připomínkování. Strategický rámec bude aktualizován pouze v detailech (aktualizován byl nedávno; viz předchozí jednání PS).
- Ke 4. červnu 2021 měl být aktualizován seznam investičních priorit. Do toho však vstoupily nové požadavky k jeho zpracování, které jsou komplikovanější než původní. Vzhledem k tomu, potřebě ujasnit si postup (i v součinnosti s jinými místními akčními plány), faktu, že žádné relevantní výzvy k podávání žádostí o dotace nejsou na obzoru a že bychom se zbrklou aktualizací v takto nejasné situaci paralyzovali na šest měsíců, jsme se rozhodli o posunutí aktualizace tak, abychom všichni společně na ni měli dostatek času a mohli jí věnovat odpovídající péči.
- Aktivity spolupráce a vzdělávací aktivity probíhají a dobíhají, byť v podobě ovlivněné pandemií COVID 19 a souvisejícími protipandemickými opatřeními. Je však nutno ocenit kreativní přístup jejich garantů, kteří se nevzdali a v souladu s cíli těchto aktivit a akcí je nějak přizpůsobili situaci. U vzdělávacích a jim podobných akcí už jejich počet postupně omezujeme, vnímáme vyčerpání všech zapojených stran.

AKTIVITY SPOLUPRÁCE A VZDĚLÁVACÍ AKTIVITY

David W. Novák ve spolupráci s přítomnými členy rekapituloval aktivity spolupráce spadající do působnosti PS:

- Metodický klub malotřídních škol II: další setkání se uskutečnilo 20. května. Na programu budou operativní (klasifikace tělocviku a hudební výchovy, organizace soutěže Zlatý kapřík apod.) i strategické otázky (revize školních vzdělávacích programů apod.).
- Mladí výtvarníci o našem regionu: probíhá vyhodnocování došlých prací posledního ročníku. V plánu je pořízení potřeb pro realizaci navazujících ročníků.
- Environmentální soutěž Zlatý kapřík III: v letošním školním roce proběhne soutěž on-line formou v termínu od 7. do 11. června, a to pouze pro smíšené dvojice z čtvrtých a pátých ročníků. Přes víkend se soutěž vyhodnotí a 14. června se rozvezou účastníkům ceny. Smyslem on-line formy soutěže je udržet povědomí o soutěži navzdory omezením vyplývajícím z pandemie COVID 19. Jana Vavrošová v této souvislosti uvedla, že na Třinecku podobně probíhá soutěž v první pomoci a setkal se to s pozitivní zpětnou vazbou. Karla Peterková uvedla podobnou zkušenost v souvislosti se soutěží uskutečněnou v rámci aktivity Projekt stavby domu.
- Poznej svůj kraj: aktivita byla dočasně pozastavena, přinejmenším, co se výletů týče. Aktivita v první fázi zahrnuje přípravu a následnou realizaci dříve naplánovaných výletů. Tři výlety proběhly ještě v roce 2020, dva další byly odloženy na konec školního roku, případně na začátek dalšího. Ve všech dosavadních případech se do výletů tak, či onak zapojili také starostové obcí, případně též místní sbor dobrovolných hasičů. V druhé fázi se počítá se zapojením dalších škol, s MAPem, či bez něj. 24. května k tomu proběhne schůzka

koordinátorů. Veřejně zpřístupněné podklady (na stránkách MAPu i zapojených škol) mohou následně sloužit k individuálním úvahám zapojených i nezapojených škol o návštěvě obce, k níž jsou zpracovány podklady. Základní škola Paskov k těmto podkladům uvažuje o zpracování webové aplikace, která by mohla sloužit jako průvodce Paskovem. Je možné, že přípravu této aplikace podpoří Lenzing Biocel Paskov, což by se mohlo stát vhodným modelem pro jakékoli podobné aktivity. David W. Novák k tomu uvedl, že jacíkoli partneři na aktivitě mohou využít jejich výstupů k sebepropagaci. Na závěr první fáze aktivity Miroslav Lysek obešle zapojené školy s poděkováním.

- Pojd'te si vyzkoušet zestárnout: byly pořízeny gerontoobkleky (menších i větších) dětských velikostí, které simulují různé „radosti“ stáří: svalové, pohybové, zrakové, sluchové či jiné podobné obtíže. Program pro děti s nimi spojený bude zařazován na program letních táborů, případně při uvolnění protipandemických opatření i do škol. Prozatím jsou, resp. budou tyto programy hrazeny z prostředků MAPu. V případě zájmu stačí kontaktovat Janu Vavrošovou (MEDICA Třinec). Fotografie z dosavadních akcí visí [zde](#).

V souvislosti s celkově vnímanou potřebou pravidelných setkání vedení základních škol (z různých stran) David W. Novák navrhl možnost zřízení metodického klubu ředitelů základních škol. Takový jakýsi, byť neformální, v podstatě funguje (několik akcí pro ředitele se uskutečnilo, jiné, plánované nemohly proběhnout z důvodu pandemie COVID 19 a souvisejících protipandemických opatření). Mateřské nebo malotřídní školy již takové metodické kluby mají. Samostatný metodický klub s vlastním rozpočtem a vedením by měl své výhody, mohl by organizovat nahodilá i plánovaná, hodinová, celodenní i vícedenní setkání a jiné akce. Dále poprosil o návrhy potenciálního garanta metodického klubu, někoho respektovaného mezi řediteli základních škol.

V podobné souvislosti navrhl zřízení metodického klubu místně zakotveného učení, který by byl paralelní strukturou při PS Region a který by navázal na dosavadní aktivity realizované pod hlavičkou aktivity spolupráce Poznej svůj kraj nebo posezení nad šálkem kávy (např. seminář k místně zakotvenému učení z 11. května), a navrhl Miroslava Lyska jako možného garanta metodického klubu. Takový metodický klub by se mohl zabývat nejen učením o místě, ale také učením v místě, místem (jeho prostřednictvím), pro místo a ve vztahu k němu. Miroslav Lysek k tomu navrhl, aby se metodický klub jmenoval Region a aby se do jeho činnosti zapojily také místní samosprávy a neziskové i soukromé podnikatelské subjekty.

Pro roční akční plán 2022 je zde stále prostor pro přípravu aktivit spolupráce, byť rozpočet navazujícího projektu nebude umožňovat jejich výraznější podporu. Budeme se snažit zachovat alespoň metodické kluby jejich užším propojením s činností PS a případným zapojením jiných finančních zdrojů.

AKTUALIZACE ANALÝZY

Podklady k aktualizaci analýzy (návrhy souhrnné analýzy dosavadních jednání PS a souhrnné SWOT analýzy) byly členům PS rozeslány předem spolu s pozvánkou na její jednání (viz příloha).

Vzhledem k tomu, že se přítomní členové PS shodli na tom, že by se aktualizaci analýzy věnovali raději v klidu a že nemají aktuálně žádné konkrétní podněty, David W. Novák je poprosil, aby mu své případné návrhy, komentáře či doporučení zaslali do dvou týdnů (2. června 2021). Stejně tak poprosil přítomné o vyplnění dotazníku ke SWOT analýze, který umožní jednotlivé body seřadit podle významnosti a který visí [zde](#) (ke stejnému datu). Zmínil, že dotazník umožňuje respondentům přiřadit se k více PS a více oblastem zájmu. Rozklíčování pro jednotlivé PS a oblasti zájmu je pak jen otázka algoritmu.

OSTATNÍ

Stále probíhají diskuse o středním článku podpory regionálního školství a na Svitavsku a Semilsku probíhá jeho pilotáž v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Veřejná prezentace pilotáže se uskuteční 17. června

2021 od 15:00 na platformě ZOOM. Všichni jsou zváni (viz příloha). Přítomní se shodli, že střední článek je principiálně žádoucí, ale nežádoucí by bylo, pokud by s sebou nesl pouze další administrativní zátěž pro školy (proti svému vlastnímu smyslu). Souvisí s ním i otázky jeho personálního zastřešení (úspěšný ředitel?), úrovní působnosti (správní obvod obce s rozšířenou působností?, okres? apod.), působnosti (vedení?, řízení?), kompetencí, které bude mít a které se někomu budou muset sebrat atp.

Dále se diskutovalo:

- o aktuální situaci na školách v souvislosti s pandemií COVID 19 a souvisejícími protipandemickými opatřeními,
- o migrační dynamice venkova a zejména Frýdecko-Místecka, souvisejících problémech se zajišťováním vzdělávacích a jiných veřejných statků a služeb; mladší lidé se stěhují z venkova, když vylétají z hnízda, je třeba v nich vybudovat vztah k místu, aby měli důvod se při zakládání rodin vracet; s tím souvisí problematika trvalého bydliště, jeho významu pro některé úřední úkony (např. zápisy do škol) a faktu, že v současnosti není povinnost trvalé bydliště aktualizovat; role venkova se mění s tím, jak se mění složení jeho obyvatel, noví obyvatelé s sebou přinášejí nové zvyky a mnoho původních nemá zájem původní zvyky udržovat,
- o vztazích škol a jejich zřizovatelů a kompetencích zřizovatelů k řízení nebo ovlivňování školy,
- o publikaci o Dobroticích, která aktuálně vzniká.

Další jednání PS se uskuteční **ve středu 22. září 2021 od 9:00 v Hukvaldském biskupském environmentálním resortu, Hukvaldy č. p. 81**. Neumožní-li to epidemiologická situace, pak ve stejném čase na platformě ZOOM nebo hybridně.

ZÁVĚR

David W. Novák poděkoval přítomným za účast a ukončil jednání PS.

Zapsal: David W. Novák

Ověřila: Ilona Racková

PŘÍLOHY

Prezenční listina z jednání pracovní skupiny Region

Podklady k aktualizaci analýzy

Pozvánka na veřejnou prezentaci pilotáže středního článku

MÍSTNÍ AKČNÍ PLÁN FRÝDEK-MÍSTEK II

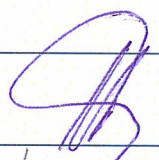
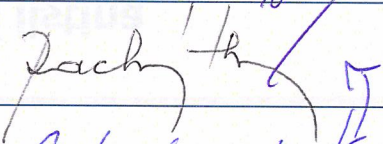
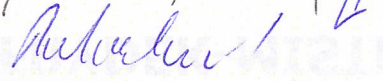
Prezenční listina

Akce: jednání pracovní skupiny Region
Termín konání: středa 19. května 2021, od 9:00 hod.
Místo konání: malá zasedací místnost MAS Pobeskydí, z. s., Třanovice č. p. 1
distanční forma, platforma ZOOM

Jméno a příjmení	Organizace a funkce	Prezence (podpis)	Souhlas ¹ (podpis)
Dagmar Jiskrová	Biskupství ostravsko-opavské	<i>omluvena</i>	Viz samostatný dokument

¹ Souhlas se zpracováním osobních údajů.

Jméno a příjmení	Organizace a funkce	Prezence (podpis)	Souhlas ¹ (podpis)
Hana Kachtíková	Základní škola a mateřská škola Raškovice		Viz samostatný dokument
Jana Liberdová	ŠOV Třanovice, o.p.s.		Viz samostatný dokument
Miroslav Lysek	Region Slezská brána		Viz samostatný dokument
Hana Nevrlá	Dům dětí a mládeže Vratimov, příspěvková organizace		Viz samostatný dokument
David W. Novák	MAS Pobeskydí, z. s.		Viz samostatný dokument
Karla Peterková	Základní škola a mateřská škola Dobruška, okres Frýdek-Místek, příspěvková organizace		Viz samostatný dokument
Ilona Racková	Základní škola a mateřská škola Lučina, okres Frýdek-Místek, příspěvková organizace		Viz samostatný dokument
Igor Slováček	Základní škola a mateřská škola Nošovice, příspěvková organizace		Viz samostatný dokument
Gabriela Tomiczková	ŠOV Třanovice, o.p.s.		Viz samostatný dokument

Jméno a příjmení	Organizace a funkce	Prezence (podpis)	Souhlas ¹ (podpis)
Jana Vavrošová	MEDICA zdravotní péče, s.r.o.	<i>on-line</i>	Viz samostatný dokument

MAP FRÝDEK-MÍSTEK II

Jméno a příjmení	Organizace a funkce	Prezence (podpis)	Souhlas ¹ (podpis)

1 ANALÝZA JEDNÁNÍ PRACOVNÍCH SKUPIN

Zapojení odborné veřejnosti do plánování garantovaly především PS. Jejich přínos pro identifikaci potenciálů a limitů rozvoje regionálního školství byl zcela zásadní. Interpretovaly výsledky expertních analýz, dotazníkového šetření, diskutovaly o aktuálních výzvách a přicházely s vlastními praktickými podněty. Následující kapitola přináší přehled hlavních závěrů, k nimž došlo na svých jednáních.

1.1 PRACOVNÍ SKUPINA REGION

PS Region je vymezena jako tematická a zabývá se sociálními a občanskými kompetencemi. Má se za to, že je přirozenou potřebou socializovaného jedince někam patřit: do okruhu určité komunity a do určitého místa. Smyslem této priority a posláním PS je budovat takové materiální a další podmínky, které žákům pomohou nalézt své vlastní místo v konkrétním tady a teď, aby se stali jeho plnohodnotnou součástí, a to nejen v dobrých, ale i v nenadálých a horších časech. Hlavními součástmi této priority jsou osobnostní a sociální rozvoj, zahrnující kromě jiného etická, kulturní, občanská a civilní témata, a utváření místní a regionální identity žáků, dále též témata bezpečného používání informačních a komunikačních technologií, prevence sociálně patologických jevů nebo zdraví a bezpečnosti. Je přirozené, že takto konstruovaná priorita bude využívat v maximální možné míře potenciálu regionu nejen jako prostoru, ale také jako výukového tématu.

PS na svých jednáních došla k následujícím závěrům: Sociální a občanské kompetence jako nástavba osobnostních a sociálních charakteristik každého jedince se nedají dost dobře rozvíjet bez kontextu společenství, ve kterém tento jedinec žije, studuje, pracuje a tráví volný čas a které je zasazeno v konkrétním místě a čase. Občanská výchova a výchova k místní a regionální identitě proto nemohou být řešeny odděleně. Poznání sebe sama je úzce spjato s akceptací hodnot a rolí, které jedinci umožňují ve společenství žít, být mu prospěšný a cítit se v něm dobře, demokratických zásad tolerance k jinakosti a odpovědnosti k vlastním právům a povinnostem.

V globalizovaném světě se vytrácí vědomí sounáležitosti s místem a společenstvím. Děti i dospělí nedostatečně znají své okolí, jeho historii, současnost a potřeby a uzavírají se v globalizovaném světě sociálních bublin nebo do sebe. Těžko pak ke svému okolí navazují jakýkoli pozitivní vztah, což je jedním z hnacích motorů emigrace mladých, kvalifikovaných a jinak perspektivních obyvatel z regionu a oslabování soudržnosti místních společenství ve vztahu k řešení jejich vnitřních problémů a zvládání krizových situací. Děti i dospělí si většinou dobře uvědomují svá práva, ale v oblasti svých povinností, etiky a etikety mají zásadní nedostatky. Znalosti fungování místních samospráv, demokracie obecně a rozdílu mezi soukromými a veřejnými záležitostmi nemají dostatečně osvojeny. Činí jim potíž rozlišovat mezi relevantními, irelevantními a vysloveně nesmyslnými informacemi. Vykořenění z místního společenství, vzájemný nezájem jeho členů jeden o druhého a rozklad rodiny jako instituce přispívají k šíření sociálně-patologických jevů (nejen na školách). Důkazem plíživého rozkladu hodnot a soudržnosti společenství a společnosti je atmosféra kolem stále neuzavřené pandemie COVID 19 a souvisejících protipandemických opatření.

Příčiny této situace je třeba hledat na straně všudypřítomné kulturní globalizace, nezájmu žáků o místní a regionální témata a v pouze omezené schopnosti škol a dalších organizací působících ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech tento zájem u nich vzbudit. Rozvoj sociálních a občanských kompetencí vyžaduje dostatečné finanční a materiální zázemí, především však dokonalou znalost území ze strany pedagogů a spolupráci širokého spektra místních a regionálních aktérů. Vzdělávání a výchova v této oblasti musí být nutně prakticky a terénně orientované a místně zakotvené (prostřednictvím exkurzí, výletů, ale zejména každodenní výuky), neměly by však být upřeny žákům ze sociálně slabých rodin, které si hrazené součásti výuky nemohou dovolit (nebo to alespoň tvrdí). Školám by k takto orientované výuce uvolnilo ruce zeštíhlení předimenzovaných rámcových vzdělávacích programů.

SO ORP FM disponuje značným potenciálem pro témata spadající do působnosti PS a jako takový je přirozeným studijním materiálem. Mezi jeho klady patří přírodní a kulturní pestrost na relativně malém území, kvalitní a zachovalé životní prostředí, historická svébytnost (památky, osobnosti, tradice), sousedství města a vesnic, etnická a národnostní struktura a poloha na trojmezí Česka, Slovenska a Polska, resp. Slezska, Moravy a Uher (v druhém případě přímo na území SO ORP FM). Didaktickou hodnotu mají i zde přítomné příklady negativních dopadů lidské činnosti

na životní prostředí: ekologické zátěže z minula, urbanisticky nevládnutá suburbanizace či výstavba průmyslových zón na zelené louce. Vše je díky kompaktnosti území a dostatečně husté síti dopravní infrastruktury snadno a rychle dostupné.

Obrázek č. 1: Jednání pracovní skupiny Region

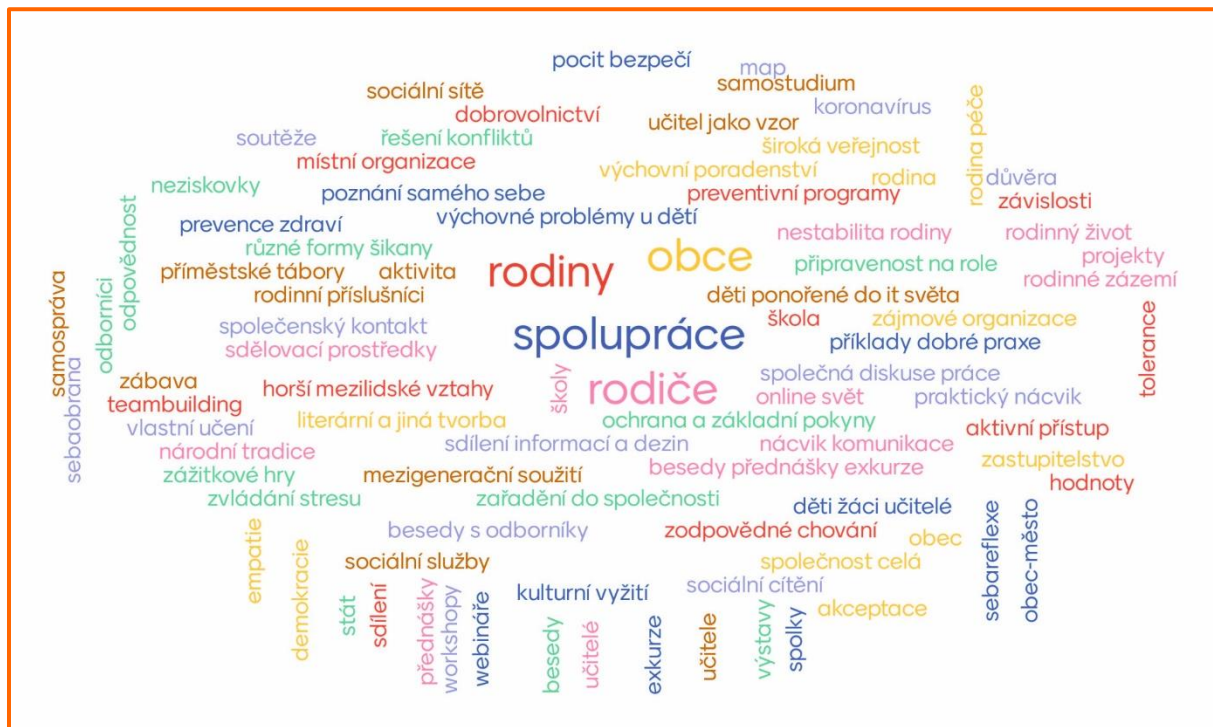

Prostor pro posílení místní a regionální dimenze ve vzdělávání a místě zakotvené učení je značný, zejména ve vazbě na rozvoj přírodovědných, kulturních, sociálních a občanských kompetencí (v tomu odpovídajících předmětech i průřezově). V rámci svých školních vzdělávacích programů se tomu věnují všechny školy. Kromě exkurzí a výletů organizují nebo se podílejí na organizaci projektových dnů, besed a debat, výstav, soutěží, studijních cest, kurzů, příměstských táborů a dalších školních i mimoškolních aktivit a akcí. Mají-li tyto aktivity a akce přispívat k rozvoji sociálních a občanských kompetencí, měly by kromě zakotvení v místě přispívat k navazování a kultivaci mezilidských vztahů (vzájemná setkávání) a k aktivnímu zapojování žáků do života komunity, např. prostřednictvím dobrovolnictví nebo komunitně zaměřených projektů. A mají-li tyto aktivity a akce vzbudit zájem žáků, měly by být obsahově i formálně nabízeny a realizovány pro ně atraktivní, zábavnou a zážitkovou formou a probouzet v nich zvědavost a tvořivost. Školy, samosprávy i další organizace by např. mohly povzbuzovat žáky k zakládání a aktivitě žákovských samospráv a dávat jim příležitosti k tomu, aby mohly něco ve svém okolí prakticky ovlivnit, způsobem, který je jim blízký a který slouží k prospěchu nejen jim, ale celé komunitě.

Rozvoji sociálních a občanských kompetencí výrazně napomáhá spolupráce mezi školami a dalšími organizacemi působícími ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech, místními samosprávami, neziskovými a soukromými podnikatelskými organizacemi a čínorodými jednotlivci. Za zvláště významnou považují členové PS spolupráci při organizaci společných aktivit a akcí. S někým spolupracuje každá škola, celkově a vždy však lze tvrdit, že potenciál spolupráce má stále své rezervy. Zásadní posun v oblastech zájmu PS podvazuje rozsah a intenzita spolupráce, nedostatečná výměna informací (včetně informací o akcích pro žáky, aktérech soukromého podnikatelského i neziskového sektoru, svolných ke spolupráci atd.) a sdílení zkušeností a podkladů. Chybí metodická podpora, kterou svého času alespoň zčásti kompenzovaly aktivní kluby učitelů obdobně zaměřených předmětů. PS Region vedle

sebe nemá paralelně fungující metodický klub, jako je to u jiných PS. Metodický klub malotřídních škol tuto funkci může plnit pouze částečně, neboť není určen všem školám.

Obrázek č. 2: Klíčové pojmy občanské výchovy

Partnerů pro spolupráci je v regionu značné množství. Patří sem nejen již zmíněné organizace, ale též v širším regionu působící střední, vyšší odborné a vysoké školy, Lesy ČR, Povodí Odry, Policie ČR, obecní policie (kde působí), jednotky hasičského záchranného sboru České republiky, sbory dobrovolných hasičů, Červený kříž, skautské či pionýrské organizace atd. Unikátní příhraniční poloha je příležitostí pro přípravu a realizaci přeshraničních projektů spolupráce. Zcela zásadní roli však má spolupráce školy a rodiny. Zapojit rodinu do života školy je však mnohdy velmi náročné. Přitom přinejmenším část zákonných zástupců by mohla žákům nabídnout alespoň občas poutavý program z prostředí svého zaměstnání nebo zájmů, nebo se na tvorbě takového programu alespoň spolupodílet.

Citelně v regionu chybí autorita (instituce), která by vzdělávání a výchovu (obecně) koordinovala a zastrešovala sítě spolupracujících organizací. Region je institucionálně rozdrobený a silnou autoritou v současnosti není ani magistrát statutárního města Frýdku-Místku (dokonce ani na území města) a nejsou jimi dostatečně ani svazky obcí (na územích vlastní působnosti). Jejich aktivity v oblasti vzdělávání a výchovy jsou omezené, pokud vůbec nějaké. Region Slezská brána nebo Sdružení obcí povodí Stonávky např. koordinují a informačně a organizačně podporují vědomostní, sportovní, výtvarné a jiné soutěže zaměřené na regionální témata. Potenciál do budoucna by mohlo mít místní akční plánování. V současnosti však nedisponuje silným mandátem a zdroji, aby mohlo skutečně významně vzdělávání, výchovu a související oblasti ovlivnit. Chybí systémy hodnocení kvality vzdělávání a výchovy (stávající nejsou příliš vhodné), což ve výsledku vede k tomu, že motivace ke zlepšování vyplývají pouze z osobního přesvědčení vedení jednotlivých škol a dalších organizací působících ve vzdělávání.

Kromě výše uvedených bodů je rozvoj vzdělávání v oblastech zájmu PS limitovaný nedostatkem informací o stavu výuky na jednotlivých školách a o příkladech dobré praxe, kvalitních výukových materiálů, regionálních učebnic, metainformací (ve smyslu databází o regionální nabídce terénních exkurzí, materiálů o regionálních tématech, regionálních osobnostech atp.).

2 SOUHRNNÁ SWOT ANALÝZA

Tato kapitola sjednocuje poznatky z předchozích analýz formou souhrnné SWOT analýzy regionálního vzdělávání, výchovy a souvisejících oblastí (tabulka č. 1) a komentářů k jejím jednotlivým bodům. Ty jsou seřazeny sestupně v pořadí podle významnosti, kterou jim přiřadili členové PS a další respondenti v dotazníkovém šetření. Vzhledem k šíři a hloubce problematiky nebylo možné vyhnout se generalizaci.

Tabulka č. 1: Souhrnná SWOT analýza

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Dostatečné finanční zdroje na běžný provoz • Dostatek, odborná způsobilost a nadšení většiny stávajících pedagogů • Dostupnost a rozmístění základních prvků sítě vzdělávací infrastruktury • Obecně dostatečná kapacita základních prvků sítě vzdělávací infrastruktury • Převažující dobré vztahy a spolupráce mezi školami a jejich zřizovateli • Relativně uspokojivý stav budov a vybavenost škol pro jejich běžný provoz • Rozsah služeb poskytovaných školami mimo vzdělávání • Schopnost improvizace • Uspokojivá kvalita vzdělávání • Vstřícný postoj škol k reformám • Vysoká míra autonomie škol • Zkušenosti s partnerskou spoluprací • Zkušenosti s poskytováním volných kapacit škol veřejnosti a třetím subjektům • Zkušenosti s přípravou a realizací rozvojových aktivit • Zkušenosti se spoluprací se zákonnými zástupci
Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Absence koncepce rozvoje vzdělávání na regionální a hierarchicky nižší úrovni • Chybějící autorita koordinující vzdělávání na regionální úrovni • Lokálně nedostatečné kapacity škol • Lokálně problematické vztahy škol a jejich zřizovatelů • Nedostatečná autorita pedagogů a škol • Nedostatečné administrativní kapacity škol • Nedostatečné finanční zdroje na rozvoj vzdělávání • Nedostatečné kompetence pedagogů ve vybraných oblastech • Nedostatečné materiální zdroje • Nedostatečné personální zajištění ve vybraných oblastech • Nedostatečné propojení vzdělávání s reálným životem a praxí • Nedostatečné stavebně-technické zázemí • Nedostatečně využitý potenciál každého dítěte, resp. žáka • Nedostatečně využitý potenciál partnerství • Nedostatek informací o plánovaných a probíhajících reformách • Neefektivní hospodaření s finančními zdroji • Nevyvážená věková struktura pedagogů • Nízká hodinová dotace vybraných předmětů • Specifické organizační problémy • Vysoké počty dětí, resp. žáků ve třídách

Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> • Existence příkladů dobré praxe • Existence systémů podpory rozvojových aktivit • Existence širokého spektra potenciálních partnerů ke spolupráci • Legislativní změny • Možnost uzavírání smluv mezi školou a zákonným zástupcem žáka • Poptávka zaměstnavatelů po široké paletě zejména technických profesí • Přírodní a kulturní pestrost regionu • Rovnost příležitostí • Široký rozsah nabídky vybavení a výukových pomůcek • Široký rozsah nabídky vzdělávání • Vzdělanost v regionu • Zájem dětí, resp. žáků a zákonných zástupců o vybrané oblasti vzdělávání a související oblasti • Zlepšení platových poměrů ve vzdělávání
Ohrožení
<ul style="list-style-type: none"> • Absence stabilní vize ve školství • Degradace hodnoty vzdělávání • Demografické změny • Chaotický průběh školských reforem • Chybějící pozitivní vzory • Komplikovaná a neprůhledná administrativa • Konkurence médií • Nárůst sociálně-patologických jevů ve společnosti a na školách • Nárůst sociální nerovnosti • Neadekvátní očekávání ze strany společnosti vůči školám • Nedostatečná podpora alternativ ve vzdělávání • Neinformovanost veřejnosti o právech a povinnostech ve vzdělávání • Nekvalitní, komplikovaná a nestabilní legislativa • Neoptimální nastavení systémů podpory rozvojových aktivit • Neuspokojivé platové poměry ve školství • Nezájem potenciálních partnerů o spolupráci • Nízká míra sounáležitosti obyvatel s obcí a regionem • Obecný nedostatek finančních zdrojů ve školství • Obecný nezájem dětí, žáků a zákonných zástupců o vzdělávání a související oblasti • Odchod nejkvalitnějších pedagogů ze školství • Zásahy vyšší moci • Změny v životním stylu

2.1 SILNÉ STRÁNKY

Dostatečné finanční zdroje na běžný provoz (xxx %): Stávající běžné příjmy škol a dalších organizací působících ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech v zásadě pokrývají veškeré běžné výdaje. Slabé stránky uvedené jinde, zejména nedostatek finančních zdrojů na obnovu investičního majetku a rozvoj vzdělávání a výchovy tím nejsou nijak dotčeny.

Dostatek, odborná způsobilost a nadšení většiny stávajících pedagogů (xxx %): Pedagogický i nepedagogický personál je (nebo by přinejmenším měl být) nejsilnější stránkou každé školy či jiné organizace působící ve vzdělávání. Část učitelů, zejména ti nejlepší, stále považuje učitelství nejen za zaměstnání, ale i za poslání, pro které přetrpěli desetiletí platového zanedbávání. Vzhledem ke zlepšení finančního ohodnocení pedagogické práce se snad školám podaří nejen udržet kvalitní učitele, ale také přilákat nové. A to i navzdory tomu, že reálná prestiž učitelského povolání přinejmenším u části veřejnosti za zlepšenými finančními podmínkami výrazně zaostává a učitelé musí občas čelit nepříjemným zkušenostem s problémovými dětmi, resp. žáky a jejich ještě problémovějšími zákonnými zástupci.

Dostupnost a rozmístění základních prvků sítě vzdělávací infrastruktury (xxxx %): Na relativně malém území SO ORP FM se nachází desítky MŠ a ZŠ. Geografická blízkost školy a uspokojivá dopravní obslužnost udržují náklady domácností na vzdělávání a výchovu dětí, resp. žáků na přijatelné úrovni.

Obecně dostatečná kapacita základních prvků sítě vzdělávací infrastruktury (xxxx %): Celková kapacita MŠ a ZŠ a dalších prvků vzdělávací infrastruktury v SO ORP FM je dostačující (což nevyklučuje lokální nedostatky v kapacitách; viz níže). Vzhledem k dosavadnímu a očekávanému demografickému vývoji není pravděpodobné, že by tomu mělo být ve střednědobém časovém horizontu jinak.

Převažující dobré vztahy a spolupráce mezi školami a jejich zřizovateli (xxxx %): Tento bod je považován za zvláště významný (a platný) v případě menších škol a jediných škol svého zřizovatele. Dobré vztahy a spolupráce založené na vědomí nutnosti a často též na osobním respektu vedou k synergickým efektům jak pro školu, tak pro jejího zřizovatele (potažmo pro celé lokální společenství).

Relativně uspokojivý stav budov a vybavenost škol pro jejich běžný provoz (xxxx %): Pokud by nerostly nároky kladené na vzdělávání a školy neměly ambice jeho kvalitu zvyšovat, bylo by možné považovat stav budov a vybavení škol za uspokojivé a dlouhodobě udržitelné, a to dokonce při stávajícím financování.

Rozsah služeb poskytovaných školami mimo vzdělávání (xxxx %): Všechny školy kromě výuky poskytují další služby dětem, žákům a jejich zákonným zástupcům, případně širšímu místnímu společenství, čímž fakticky posilují svůj význam. Kromě úzkého propojení vzdělávání s výchovou nabízí doučování, kroužky a další možnosti volnočasového využití dětí, resp. žáků, často jediné solidní jídlo během dne ve školní jídelně, organizují nebo se podílí na organizaci místních společenských, kulturních a sportovních akcí.

Schopnost improvizace (xxxx %): Školy, jejich zřizovatelé a další organizace působící ve vzdělávání i většina jejich pracovníků se prozatím vždy dokázali přizpůsobit výzvám prostředí, ve kterém působí (což nijak neubírá na závažnosti problémům zmiňovaným v řadě dalších bodů této analýzy).

Uspokojivá kvalita vzdělávání (xxxx %): Nabídka vzdělávání a s ním spojených služeb ze strany škol a dalších organizací v zásadě odpovídá většinové poptávce. Signály negativní zpětné vazby jsou obecně slabé, stejně tak alternativní proudy ve vzdělávání. Uspokojivého standardu ve srovnání se zahraničím je dosahováno s relativně nízkými náklady. Rozdíly v kvalitě tvrdého jádra vzdělávání a výchovy nejsou zásadní (a pokud jsou, tak z objektivních důvodů) a školy se výrazněji liší pouze rozsahem, kvalitou či zaměřením se vzděláním souvisejících služeb.

Vstřícný postoj škol k reformám (xxxx %): Zástupci škol a dalších organizací působících ve vzdělávání jsou si vědomi nutnosti reformy a v zásadě se jim nebrání (aktuálně např. v oblasti společného vzdělávání, rámcových vzdělávacích programů, organizace vzdělávání a výchovy atp.). Zcela jinou otázkou (viz jinde) je však podoba reformy a způsob jejich zavádění. Nedomyšlené reformy školy sice respektují a aktivně se podílí na jejich zavádění, nechápou však jejich smysl.

Vysoká míra autonomie škol (xxxx %): Vlastní nezávislost na zřizovateli a v případě MŠ na ZŠ umožňuje jejich vedení větší svobodu v rozhodování a dává jim silnější pozici ve vyjednáváních. Tato autonomie má však své meze. V případě selhání rozumné dohody mezi školami a jejich zřizovateli se může ukázat, jak závislé jsou školy na zdrojích svých zřizovatelů. Automaticky také nelze očekávat, že každá škola bude mít racionální a osvědčené vedení. Rozdíly mezi vedeními škol se mohou snadno promítnout do kvality vzdělávání a výchovy i do klimatu na škole a okolo ní, ke škodě dětí a žáků, zejména nejzranitelnějších, ale také zaměstnanců, zákonných zástupců a celé obce.

Zkušenosti s partnerskou spoluprací (xxxx %): Každá škola a organizace působící ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech má jisté zkušenosti se spoluprací s partnery. Nejčastěji spolupracují se svými zřizovateli, se sebou navzájem, zejména na venkově též s dalšími organizacemi společenského, kulturního a sportovního života. V omezené míře též s podnikatelskými subjekty. Prostřednictvím spolupráce partneři zvyšují efektivitu dosahování vlastních cílů (školy ve vzdělávání, partneři v oblastech své působnosti), nebo dosahují svých cílů tam, kde by na ně se svými vlastními omezenými kapacitami nestačili.

Zkušenosti s poskytováním volných kapacit škol veřejnosti a třetím subjektům (xxxx %): Většina škol disponuje zázemím, které potřebám vzdělávání a výchovy dětí slouží pouze v omezeném čase (v pracovní dny od rána do časného odpoledne). Jedná se např. o učebny výpočetní techniky nebo jazyků, tělocvičny, sportoviště a další objekty a plochy. Jejich poskytování veřejnosti a třetím subjektům je rozšířeno především na venkově a kromě dodatečného zdroje příjmů je prostředkem posilování komunitní role škol.

Zkušenosti s přípravou a realizací rozvojových aktivit (xxxx %): Snad každá organizace působící ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech má své zkušenosti s realizací rozvojových projektů, včetně dotovaných

(a s nimi související administrativou). Jejich vedení má elementární znalosti o (alespoň některých) stávajících i potenciálních možnostech a s nimi souvisejících nákladech a přínosech a jisté (byť ne velké) kapacity k jejich využití. Ve vztahu k plánovaným i probíhajícím reformám disponuje dříve nabytými zkušenostmi vyplývajícími z dosavadní praxe (mimo rámec reformem).

Zkušenosti se spoluprací se zákonnými zástupci (xxxx %): Především MŠ a venkovské školy mají bohaté zkušenosti se spoluprací s aktivnější částí zákonných zástupců, a to jak v oblastech přímo souvisejících se vzděláváním a výchovou, tak s organizací navazujících akcí. Městské ZŠ s větší mírou anonymity tyto zkušenosti nemají v takové míře (viz jinde).

2.2 SLABÉ STRÁNKY

Absence koncepce rozvoje vzdělávání na regionální a hierarchicky nižší úrovni (xxxx %): V souvislosti s absencí autority koordinující vzdělávání na regionální úrovni zde chybí jakákoli závazná nebo alespoň obecně akceptovaná koncepce. Kterákoli organizace působící v oblasti vzdělávání může být svého druhu neřízenou střelou, která realizuje své aktivity bez ohledu na zájmy regionálního vzdělávání jako celku. Absence řádu ve veřejném školství je zdrojem atmosféry vzájemné konkurence, nedůvěry a neefektivního hospodaření s omezenými prostředky.

Chybějící autorita koordinující vzdělávání na regionální úrovni (xxxx %): SO ORP FM je administrativně silně rozdrobený. Chybí zde instituce, která by nahradila někdejší školské úřady, byla ochotna rozvoj vzdělávání řídit, nebo přinejmenším moderovat spolupráci jednotlivých institucí a která by měla důvěru významné části regionálních aktérů. Tuto autoritu nemá ani magistrát statutárního města Frýdku-Místku, ani četné svazky obcí na územích vlastní působnosti, ani MAP se svými omezenými zdroji a mandátem stojícím na dobrovolnosti. Vzdělávání se vyvíjí v reakci na vnější impulzy, v závislosti na aktivitě a schopnostech vedení jednotlivých organizací. Spolupráce mezi nimi se rozvíjí spontánně (ad-hoc) jako výsledek aktuální ochoty nebo potřeby zapojených. Rozdíly v kvalitě vzdělávání a aktivitě jednotlivých organizací jsou značné, tok informací omezený a síť spolupracujících institucí dočasná a do značné míry exkluzivní. Rozvoj vzdělávání díky tomu značně zaostává za svými možnostmi.

Lokálně nedostatečné kapacity škol (xxxx %): Přes obecně dostatečnou kapacitu základních prvků sítě vzdělávací infrastruktury může být situace v jednotlivých lokalitách problematická: z demografických (lokální baby boom), politických (selhání komunikace mezi zřizovateli škol či územního plánování), normativních (rostoucí nároky na školy), geografických (značné vzdálenosti mezi školami) i jiných důvodů.

Lokálně problematické vztahy škol a jejich zřizovatelů (xxxx %): Dobré vztahy a spolupráce mezi školami a jejich zřizovateli neplatí univerzálně. Místy jsou výrazně narušeny nejen rozdílnými pohledy na budoucnost školy, ale též osobními antipatiemi ve vedeních škol a jejich zřizovatelů. Problematickým momentem v tomto ohledu je duální postavení zřizovatelů a vedení škol. Zřizovatelé školy sice zřizují, ale většinou nemají reálný vliv a často ani kompetence k jejich řízení. Analogicky, vedení škol mohou mít sice autonomii v řízení, avšak s omezenou možností ovlivňovat zdroje mnoho nezmůžou.

Nedostatečná autorita pedagogů a škol (xxxx %): V oblasti vzdělávání a výchovy mají školy a jednotliví pedagogové značnou odpovědnost, což vyplývá z očekávaných funkcí pedagogů: učitel, vychovatel, náhražka zákonných zástupců atd. Autoritu pedagogů a škol však respektují pouze ti, kdo chtějí. Často ji znevažují zákonní zástupci, čímž své děti nepřímou nabádají k těmuž. V případě selhání rozumné dohody s dětmi, resp. žáky a jejich zákonnými zástupci mají pedagogové a školy nedostatečné páky k řešení vzdělávacích a výchovných problémů.

Nedostatečné administrativní kapacity škol (xxxx %): Komplikovaná legislativa a administrativa okrádají školy a další organizace působící ve vzdělávání o kapacity, které by byly zapotřebí jinde. Týká se to nejen administrativně náročné přípravy a realizace rozvojových projektů, ale též operativního řízení, duplicitního výkaznictví atp. V jednodušších případech si školy vypomáhají, jak mohou, v komplikovaných se musí obracet na specializované komerční firmy. Výpomoc ze strany zřizovatelů je v současnosti nereálná, neboť ti jsou (většinou) ve stejné situaci.

Nedostatečné finanční zdroje na rozvoj vzdělávání (xxxx %): Alfa a omega rozvoje vzdělávání (nejen) v regionu. Jestliže školy a další organizace ve vzdělávání sotva kryjí stávající potřeby vlastního provozu, rozvoj v intencích toho, co by bylo možné a co je nutné vzhledem k legislativou, normami a poptávkou daným požadavkům a plánovaným i probíhajícím reformám, je v řadě případů zcela mimo možnosti jich samých a často i jejich zřizovatelů. Nedostatek finančních prostředků je hlavním pozadím řady v jiných bodech této analýzy zmíněných problémů

(např. nedostatečných materiálních zdrojů, nedostatečného personálního zajištění atd.). Realizace rozvojových projektů je kriticky závislá na externích zdrojích financování a schopnost dosáhnout na ně je dělítkem mezi úspěšnými a neúspěšnými.

Nedostatečné kompetence pedagogů ve vybraných oblastech (xxxx %): Naprostá většina stávajících pedagogů je dostatečně kompetentní v oblastech své kvalifikace a dlouholeté praxe. Změny ve vzdělávání však kladou zvýšené nároky na jejich osobní rozvoj. Týká se to jak vlastního vzdělávání (nejen didaktického a pedagogického) v oblastech rozvoje klíčových kompetencí (např. digitálních či technických), ale také oblastí s výukou souvisejících (společné vzdělávání, výchovné a kariérové poradenství, zdravotnická abeceda na MŠ atp.). Kompetence začínajících pedagogů a jejich motivace k osobnímu rozvoji jsou vzhledem ke stavu českého školství silně variabilní.

Nedostatečné materiální zdroje (xxxx %): Přes obrovské finanční prostředky napumpované do školství v posledních letech se stále školy potýkají s individuálním nedostatkem moderních a kvalitních pomůcek, knih a časopisů, ale také se zastaráváním základního vybavení tříd a učeben (včetně odborných), nábytku a výpočetní techniky. Tyto specifické deficity omezují nejen možnosti dalšího rozvoje, ale přestávají s ohledem na morální a technické zastarávání stačit i stávajícím potřebám. Modernizace škol, realizovaná v posledních letech, je navíc časovanou bombou, neboť není jasné, z jakých zdrojů bude jednou financována obnova majetku pořízeného v nynějším čase hojnosti.

Nedostatečné personální zajištění ve vybraných oblastech (xxxx %): V důsledku podfinancování, donedávna žalostných platových poměrů ve školství a rostoucích nároků na vzdělávání jsou školy a další organizace působící ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech nedostatečně personálně zajištěny. Kapacity chybí zejména na pozicích specializovaných pedagogických pracovníků pro rozvoj vzdělávání v klíčových kompetencích, asistentů pedagoga, specialistů v oblasti společného vzdělávání, prevence a řešení sociálně-patologických jevů, v kariérovém poradenství i v administrativě.

Nedostatečné propojení vzdělávání s reálným životem a praxí (xxxx %): Nedostatečně využitý potenciál dětí, resp. žáků v řadě oblastí, nezáměr jich samotných a jejich zákonných zástupců o vzdělání a potenciálních partnerů o spolupráci mohou být do značné míry ovlivněny slabým propojením výuky s reálným životem a praxí, nevyužitým potenciálem praktických příkladů vycházejících z reálného života (včetně profesního), pozitivních vzorů, reálných sociálních a komunikačních interakcí atp. Kvalita kariérového poradenství na jednotlivých školách je značně rozdílná a nedostatečně motivuje děti, resp. žáky k optimální volbě budoucího povolání.

Nedostatečné stavebně-technické zázemí (xxxx %): Problémy s materiálními podmínkami v některých školách kromě nedostatečného vybavení zahrnují i problémy stavebně-technického rázu. V jednotlivých případech je nutné objekty rekonstruovat, modernizovat, přistavovat, či budovat nové, a to z důvodu morálního a technického zastarávání stávajících objektů, z kapacitních nebo normativních (požadavky vyplývající z legislativy a norem) důvodů.

Nedostatečně využitý potenciál každého dítěte, resp. žáka (xxxx %): Tato slabá stránka vzdělávacího systému (jeho výsledků) má přinejmenším dvě dimenze: nedostatečně rozvinuté kompetence v řadě oblastí u standardně vzdělaných dětí, resp. žáků a zanedbání potenciálu nadaných dětí, resp. žáků s mimořádným zájmem o vzdělávání. V obou těchto dimenzích se projevuje zahlcení škol a dalších organizací působících ve vzdělávání potřebami dětí, resp. žáků, kteří z různých (jinde zmíněných) důvodů nestačí průměru a kteří spotřebovávají významnou část zdrojů systému. Ty se následně nedostávají pro vzdělávání a výchovu standardně nadaných dětí, resp. žáků a už vůbec ne pro nadané a mimořádně motivované děti, resp. žáky, kteří jsou v lepším případě odkázáni na péči pedagogů vědomých si vyššího smyslu svého poslání. Nedostatečně využitý potenciál lze hledat v mnoha oblastech: v čtenářské a matematické gramotnosti, představitosti, komunikaci a vyjadřování, při aktivním používání cizích jazyků, v obecně fyzických (motorických), duševních, sociálních, manuálních, technických a přírodovědných dovednostech atp.

Nedostatečně využitý potenciál partnerství (xxxx %): Přes jisté a v určitém ohledu bohaté zkušenosti s partnerskou spoluprací (viz jinde) je její potenciál stále nedostatečně využit. Rezervy jsou ve spolupráci nejen se soukromým podnikatelským a neziskovým sektorem, ale také se státními, regionálními a obecními veřejnými institucemi (působícími např. v sociální oblasti), s vlastními zřizovateli (viz jinde), se zákonnými zástupci atp. Spolupráci mezi školami místy komplikuje atmosféra vzájemné konkurence o každé dítě, resp. žáka. Jednotlivé instituce mají své agendy a spolupracují pouze v určitých (tradičních) oblastech. Nedostatečně využitý či nedoceněný je potenciál sdílení informací a vzájemné výměny zkušeností mezi organizacemi a jednotlivci (na nejnižší úrovni i mezi pedagogickými a nepedagogickými pracovníky) působícími v obdobné oblasti, a to navzdory slibně se rozvíjejícím metodickým klubům. K vlastnímu neprospěchu i neprospěchu dětí a žáků, kolegů i vlastních škol se do nich stále nezapojují ti, kteří by to nejvíce potřebovali, nebo ti, kteří by toho měli spoustu k nabídnutí.

Nedostatek informací o plánovaných a probíhajících reformách (xxxx %): Plánované a probíhající reformy nejsou doprovázeny odpovídajícím metodickým vedením pro jejich uplatnění na jednotlivých typech škol a v jednotlivých školách a třídách. Bez adekvátních informací jsou reformy zaváděny méně ochotně, metodou pokus-omyl, a tudíž se zvýšenými náklady, v prostředí plném mýtů a médií šířených dezinformací.

Neefektivní hospodaření s finančními zdroji (xxxx %): Kromě systematického podfinancování potřeb rozvoje škol a dalších organizací působících ve vzdělávání komplikuje jejich finanční situaci ne vždy optimální hospodaření se stávajícími prostředky (např. podceňování potřeb rezervního fondu, možností sdílení nákladů na některé služby apod.).

Nevyvážená věková struktura pedagogů (xxxx %): Některé školy mohou mít perspektivně problémy s věkovou strukturou pedagogického sboru: relativně vysokými fluktuacemi mladších a vyšším podílem starších pedagogů. Nevyvážená věková struktura je problematická jak s ohledem na perspektivu obnovy, tak s ohledem na předávání zkušeností (starší mladším) a nových poznatků (mladší starším) ve sboru.

Nízká hodinová dotace vybraných předmětů (xxxx %): Rozvoji řady klíčových kompetencí (od čtenářské gramotnosti po manuální zručnost) brání nízká hodinová dotace souvisejících předmětů a rozpor mezi časovou náročností jejich stávajícího a potřebného zaměření. Od vzdělání se vyžaduje jak znalost faktů, tak schopnost řešit praktické úlohy a vzdělávání k obojímu lze obtížně vměstnat do objektivně omezeného časového prostoru výuky. Sladění potřeb s realitou (pokud je vůbec možné) vyžaduje v mnoha případech zásadní konsolidaci zaměření jednotlivých předmětů a adekvátní úpravu školních vzdělávacích programů, tj. čas a nemalé prostředky.

Specifické organizační problémy (xxxx %): Tento bod zahrnuje poměrně širokou směsici různých problémů, které vyplývají z omezených organizačních kapacit jednotlivých škol a dalších organizací působících ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech. Jedná se např. o nedostatečné možnosti vykrývání vlastních kapacit, mají-li být uvolňovány k účasti na dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, na akcích pro děti, resp. žáky, konaných mimo areály škol, nebo v případě nemoci, mateřské dovolené, problémy s placením nadúvazkových hodin atd.

Vysoké počty dětí, resp. žáků ve třídách (xxxx %): Rostoucí nároky na vzdělávání a výchovu nelze uspokojit v přeplněných třídách, tím spíše, pokud roste počet dětí, resp. žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Snižování počtu dětí, resp. žáků ve třídách je neproveditelné při stávajících personálních a finančních kapacitách škol, a to přesto, že snižování počtu dětí, resp. žáků ve třídách v závislosti na jejich speciálních vzdělávacích potřebách nařizuje platná legislativa.

2.3 PŘÍLEŽITOSTI

Existence příkladů dobré praxe (xxxx %): Rychlejšímu a efektivnějšímu přenosu inovací, včetně těch, které jsou součástí státem garantovaných reforem, brání stále nedostatečný přenos informací, zkušeností a příkladů dobré praxe. Školám kromě finančních, materiálních a personálních zdrojů chybí vlastní nápady, ochota učit se od jiných, vzájemné sdílení zkušeností a odvaha dělat věci jinak. Zahraničních, tuzemských i regionálních příkladů dobré praxe je přitom značné množství. Metodické kluby fungující pod hlavičkou MAPu tento nedostatek pomalu řeší, stále však existují značné rezervy v obsahové a formální náplni jejich aktivit i v rozsahu a struktuře zapojených aktérů.

Existence systémů podpory rozvojových aktivit (xxxx %): Rozvoj vybraných oblastí vzdělávání je v současnosti podporován z řady různých zdrojů. Jedná se v první řadě o unijní a národní finanční nástroje, významné jsou však i další systémy, např. programy podpory technického vzdělávání, kariérového poradenství, meziobecní spolupráce atp. Organizace působící ve školství jsou na těchto systémech prakticky existenčně závislé a jejich prostřednictvím často skrytě kryjí deficity v provozním financování (k slabším těchto systémů viz jinde).

Existence širokého spektra potenciálních partnerů ke spolupráci (xxxx %): Přes existující zkušenosti všech škol a dalších organizací s partnerskou spoluprací, je její potenciál stále nedostatečně využitý (viz jinde). Prostor pro širší a hlubší spolupráci se nabízí jak mezi obdobně zaměřenými organizacemi a jejich zaměstnanci navzájem, tak mezi těmito organizacemi a jejich zřizovateli, organizacemi soukromého podnikatelského a neziskového sektoru (včetně spolků), Policií ČR, obecními policiemi (kde existují), jednotkami hasičského záchranného sboru České republiky, sbory dobrovolných hasičů, Červeným křížem, vysokými školami a dalšími organizacemi.

Legislativní změny (xxxx %): V odborné veřejnosti diskutované návrhy legislativních změn (financování škol, pravomoci škol a jejich vedení atd.) představují významnou příležitost pro rozvoj vzdělávání především z pohledu

slibovaného efektu. Vzhledem k dosavadním zkušenostem s legislativním procesem a následnou praxí je však na místě velká opatrnost.

Možnost uzavírání smluv mezi školou a zákonným zástupcem žáka (xxxx %): Prostřednictvím těchto smluv mohou školy dosahovat jasně definovaného a do jisté míry závazného konsensu se zákonnými zástupci problémových dětí, resp. žáků.

Poptávka zaměstnavatelů po široké paletě zejména technických profesí (xxxx %): Na trhu práce je nedostatečná nabídka volných kvalifikovaných pracovních sil v technických profesích. Především velcí zaměstnavatelé jsou přitom ochotni ve vlastním zájmu spolupracovat se školami na řešení tohoto problému.

Přírodní a kulturní pestrost regionu (xxxx %): V regionu se na relativně malém území nachází řada jedinečných přírodních a kulturních zajímavostí různého charakteru. Nejedná se přitom o zajímavosti pouze v pozitivním, ale též v negativním slova smyslu (např. příklady ryzí neúcty ke krajině a historii). Region je po všech stránkách svébytný a pestrý a jeho historie je spojena s životem řady významných osobností. To vše spolu s dostupností zajímavých míst vytváří z regionu dokonale studijní materiál pro prakticky orientovanou, místně zakotvenou výuku ve vazbě na vícero klíčových kompetencí. Samotná poloha regionu na trojmezí je příležitostí pro rozvoj partnerství na všech stranách společné hranice.

Rovnost příležitostí (xxxx %): Sociální a jim příbuzné rozdíly v regionu jsou stále relativně nízké ve srovnání s vyspělým zahraničím (některými zeměmi). Vzdělání ve své zákonem garantované podobě je stále dostupné všem.

Široký rozsah nabídky vybavení a výukových pomůcek (xxxx %): Vybavení a výukových pomůcek je na trhu více než kdykoli dříve. Bohužel, pro řadu organizací, domácností a jednotlivců je tato nabídka cenově nedostupná.

Široký rozsah nabídky vzdělávání (xxxx %): Na trhu je poměrně široká nabídka vzdělávání zaměstnanců i vedení škol, knihoven i dalších organizací: státem garantovaného i komerčního, prezenčního, dálkového i on-line. Ačkoli je kvalita tohoto vzdělávání velmi variabilní, je z čeho vybírat. Svou vlastní nabídku, šitou na míru místním potřebám navíc vytváří metodické kluby.

Vzdělanost v regionu (xxxx %): V širším regionu je i díky přítomnosti několika vysokých škol dostatek často vysoce vzdělaných a morálně kreditních žen a mužů, kteří mohou být dětem příkladem a jejichž ochoty přispět ke vzdělávání a výchově lze využít při prakticky orientované výuce. Je zde rovněž dostatek kvalifikovaných žen a mužů, kteří jsou členy stávajících pedagogických sborů. Jsou zde další, kteří by se jejich členy mohli stát, pokud by tím výrazně neztráceli ve srovnání s jinými perspektivními možnostmi uplatnění.

Zájem dětí, resp. žáků a zákonných zástupců o vybrané oblasti vzdělávání a související oblasti (xxxx %): Rozvoj klíčových kompetencí i rozvoj spolupráce ve vzdělávání lze opřít o zájem dětí, resp. žáků a zákonných zástupců o některá témata. Aktuálně jimi mohou být informační a další moderní technologie. Nadčasovým tématem je volnočasové vyžití dětí, žáků a jejich zákonných zástupců.

Zlepšení platových poměrů ve vzdělávání (xxxx %): Pozdě, ale přeci dochází k desítky let odkládanému narovnání platových poměrů u pedagogických pracovníků. Bude-li platová hladina učitelů trvale zakotvena a pravidelně valorizována, lze doufat, že se ve školství podaří udržet kvalitní učitele a případně přilákat další. Žadoucí by také bylo, aby se platové podmínky zlepšily i u nepedagogických pracovníků.

2.4 OHROŽENÍ

Absence stabilní vize ve školství (xxxx %): Vzdělávací systém v posledních třech dekadách doznal značných změn. I zásadní reformy však byly zaváděny bez hlubšího konsensu nad jejich smyslem a podstatou, v důsledku čehož se vize školství mění s jednotlivými vládami a ministry. Absence vize ústí v nedůvěru k reformám a v podstatě znemožňuje dlouhodobé plánování akterům na regionální a místní úrovni a v jednotlivých školách a dalších organizacích působících ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech.

Degradace hodnoty vzdělávání (xxxx %): Špatně uchopené pojetí rozvoje vzdělanostní společnosti, kladoucí důraz především na jeho formální stránku, má inflační důsledky. Zákonní zástupci očekávají, že jejich dítě dosáhne bez ohledu na svůj potenciál na nejvyšší možný titul, střední a vysoké školy vychází vstříc masové poptávce a centrální autority ve školství se chovají stejně iracionálně a tuto situaci podporují. Výsledkem je degradace hodnoty každého stupně vzdělávání, což se projevuje ve všech oborech. Bumerangovým efektem se degradace hodnoty

vzdělávání projevuje i ve školství: studium učitelství nepatří k prestižním a významnou část studentů představují ti, kteří se nedostali jinam. Do praxe pak coby absolventi nastupují často nedostatečně motivovaní a kompetenčně vybavení.

Demografické změny (xxxx %): Jedná se o pestré směsí vlivů s reálným či potenciálním vlivem na vzdělávání: především o výkyvy v porodnosti a stěhování rodin s malými dětmi, které společně působí změny ve věkové struktuře obyvatelstva (efekt sídliště) a komplikují plánování kapacit škol. Do téže oblasti spadá také odchod mladých, kvalifikovaných a jinak perspektivních obyvatel z regionu za lepší budoucností jinde.

Chaotický průběh školských reforem (xxxx %): Nikdo nepochybuje, že vzdělávací systém vyžaduje změny, nicméně špatně připravené reformy jsou horší než žádné. Reformy jsou připravovány bez adekvátní diskuse (o absenci stabilní vize ve školství viz jinde), nehodící se podněty a kritika nebyvají akceptovány, v průběhu legislativního procesu jsou reformy zkomplikovány nemístnou kreativitou zákonodárců a reformám chybí odpovídající finanční, personální, metodická a informační podpora. Odpovědnost za jejich naplňování je navzdory tomu všemu posazena na bedra jednotlivých škol, jejich zřizovatelů a dalších organizací působících ve školství. Detaily probíhajících reforem jsou měněny ze dne na den, a ne každá organizace působící na konci řetězce vzdělávací soustavy má dostatečné kapacity, aby tyto změny stíhala registrovat, natož aby na ně reagovala.

Chybějící pozitivní vzory (xxxx %): Rozvíjet některé klíčové kompetence a osobnostní a sociální charakteristiky u dětí a žáků je obtížný úkol, pokud jim chybí pozitivní vzory ve svých oblastech úspěšných a společensky uznávaných žen a mužů, či dokonce, pokud vzory slušných a pracovitých lidí nenachází ani ve svém bezprostředním okolí. Ve společnosti bohužel není výjimečný názor, že jakákoli administrativní práce je lepší než sebelepší manuální, nebo že není společensky zavrženíhodné být soustavně závislý na sociální podpoře a nesnažit se o nápravu. V posledních letech se navíc zdá, že přestává být nenormální popírat dříve nezpochybnitelné hodnoty, stavět lež na roveň pravdě a sprostotu na roveň slušnosti.

Komplikovaná a neprůhledná administrativa (xxxx %): Administrativa spojená s přípravou a realizací rozvojových projektů, ale též s běžným provozem škol a dalších organizací působících ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech v mnoha ohledech převyšuje jejich kapacity. K situaci v systémech podpory rozvojových aktivit viz jinde. V operativních záležitostech situaci komplikují legislativou dané přemrštěné požadavky tohoto státu a jeho neschopnost jednou předanou informaci předat navzájem svým vlastním organizacím.

Konkurence médií (xxxx %): Informace z médií jsou považovány za levnou, rychlou a spolehlivou náhražku informací získaných prostřednictvím vzdělání. Děti, resp. žáci v důsledku toho méně čtou a v záplavě dostupných informací nedokáží rozeznat informace podstatné od nepodstatných, pravdivé od nepravdivých či vyslovené hloupých. Média působí stejně agresivně vtíravě i na formování osobnostních a sociálních charakteristik dětí, resp. žáků tím, že jim podsouvají nevhodná měřítká toho, co je společensky tolerovatelnou formou chování.

Nárůst sociálně-patologických jevů ve společnosti a na školách (xxxx %): Uvolnění morálních zábran ve společnosti, rozvolnění vztahu mezi právy a povinnostmi a pokles faktické autority škol a učitelů v posledním čtvrtstoletí přispěly k přesvědčení mnoha dětí, žáků a jejich zákonných zástupců, že vše je dovolené a za vše špatné může škola a učitel. Za sociálně-patologickou lze označit širokou paletu společensky různě závažných jevů s dopady jak přímo na vzdělání, tak na celkovou atmosféru ve školách.

Nárůst sociální nerovnosti (xxxx %): Přes aktuálně uspokojivou situaci v regionu jako celku roste podíl dětí, resp. žáků ze sociálně slabých rodin, které si nemohou dovolit (nebo to alespoň tvrdí) některé hrazené prostředky vzdělávání a výchovy (pomůcky, exkurze, internet v domácnosti apod.). Nůžky mezi majoritou a sociálně slabými rodinami se docela jistě rozevřely v souvislosti s pandemií COVID 19 a souvisejícími protipandemickými opatřeními. Na jedné straně u nich mohlo dojít k výraznému propadu příjmu, na druhé straně se musely vypořádat s vlastní nepřipraveností na distanční výuku a její potřeby. V případě, že by se nerovnost mezi většinovou populací dětí a dětmi ze sociálně slabých rodin prohlubovala, mohlo by se to odrazit v rovnosti přístupu ke vzdělání.

Neadekvátní očekávání ze strany společnosti vůči školám (xxxx %): Od škol se v současnosti očekává, že budou působit nejen v oblasti vzdělávání, ale že budou hlavními garanty dalších rolí, které tradičně příslušely spíše rodinám nebo širšímu místnímu společenství. Systémová i individuální selhání v těchto rolích jsou přičítána školám, jako kdyby oblasti výchovy nebo volnočasového využití dětí byly výhradně jejich doménou. Podobně předemzované nároky jsou na školy kladeny v oblasti rozvoje klíčových kompetencí. Školy a další organizace působící v oblasti vzdělávání je budou stěží schopny naplnit, nebudou-li k tomu mít dostatečné zdroje a reálnou celospolečenskou podporu.

Nedostatečná podpora alternativ ve vzdělávání (xxxx %): Stávající vzdělávací systém vzdoruje zavádění inovací do vzdělávání, s výjimkou reforem tlačенých shora a inovací, které nenarušují monopol zavedeného systému.

Systémem spontánně produkované inovace se setkávají na všech úrovních veřejné správy s nedůvěrou a obtížně se prosazují, i kdyby byly sebenadějnější. Strnulé systémy podpory a norem nejsou na radikální inovace stavěny a i dílčí inovace poměrně zásadně komplikují, což odrazuje inovátory od hledání a zavádění jakýchkoli alternativ.

Neinformovanost veřejnosti o právech a povinnostech ve vzdělávání (xxxx %): Přístup dětí, žáků, zákonných zástupců a veřejnosti obecně ke vzdělávání a výchově je formován na základě informací, které mají k dispozici. Informace podávané prostřednictvím škol a dalších organizací působících ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech (i kdyby byly sebezpravidlivější) nemají tutéž váhu jako informace, dezinformace, mýty a bludy podávané médiu nebo šířené ústním podáním. Veřejnost je informována především o svých právech (v lepším případě pravdivě), méně již o svých povinnostech, které ve vztahu k vzdělávání a výchově mají děti, resp. žáci a zákonní zástupci. Tato situace posiluje obecnou atmosféru nezodpovědnosti jedněch a odpovědnosti za všechno druhých a blokuje nebo přinejmenším komplikuje vzájemnou spolupráci všech, kteří jsou skutečně odpovědní za výchovu a vzdělávání dětí, resp. žáků.

Nekvalitní, komplikovaná a nestabilní legislativa (xxxx %): Často nemístná kreativita českých zákonodárců do značné míry paralyzuje možnosti škol a dalších organizací působících ve vzdělávání v poskytování kvalitních služeb a v rozvoji. Mnohé problémy jsou originálním produktem legislativy, řešení jiných legislativa komplikuje nebo přímo znemožňuje. Z legislativy vyplývá nerovnoprávný vztah mezi školami, dětmi, resp. žáky a jejich zákonnými zástupci, nespočet omezení technického, hygienického, bezpečnostního a jiného rázu, personální a platová agenda atd. Legislativa a normy se navíc mění příliš rychle a školy bez vlastních právních oddělení sotva stačí změny registrovat, natož aby na ně byly schopny reagovat (a sotva se tak stane, následuje další změna). Informovanost o změnách v legislativě je nedostatečná a výklad zákonů a norem často nejasný. Většina legislativních změn situaci pouze komplikuje (vytloukání klínu klímem).

Neoptimální nastavení systémů podpory rozvojových aktivit (xxxx %): Školy a další organizace působící ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech jsou na dotačních zdrojích významně závislé. Nastavení dotačních systémů je však tak daleko od dokonalosti, jak je to jen možné. Administrativa spojená s dotacemi je příliš komplikovaná a poměr mezi její náročností a výsledným užitekem bývá často ostudný (vinou autorů podmínek a správců dotačních titulů), nehledě na fakt, že připsání požadovaných dotačních peněz na účet žadatele je vždy nejisté. Tato situace de facto diskvalifikuje menší organizace v soutěži o zdroje na rozvoj, neoprávněně zvýhodňuje zkušené žadatele, ve výsledku však prospívá pouze správcům dotačních titulů a poradenským organizacím. Kromě obecné administrativní náročnosti jsou problematické časté změny podmínek, nespolehlivost, nevypočitatelnost a nezodpovědnost správců dotačních titulů, příliš úzké a nejzávažnější problémy vzdělávání v podstatě neřešící zaměření jednotlivých výzev, absence zdrojů pro zajištění udržitelnosti výsledků projektů atd. Bez ohledu na fakt, že tyto problémy (a mnoho dalších) jsou dlouhodobě kritizovány, každá snaha o zlepšení dotačních podmínek situaci spíše zhoršuje.

Neuspokojivé platové poměry ve školství (xxxx %): Nejvýznamnějším zdrojem ve vzdělávání jsou kompetentní, odborně způsobilí a motivovaní zaměstnanci. Po desetiletích zanedbávání došlo ke zlepšení platů u učitelů, byť i tito jsou nadále hodnoceni pod úrovní srovnatelně náročných profesí. Neuspokojivá situace zůstává především i u nepedagogických pracovníků. Školy jsou de facto nekonkurenceschopné při lákání vysoce kvalitních osobností, které kdykoli naleznou lepší ohodnocení kdekoli jinde. S tím souvisí ochota pracovníků dělat něco navíc, investovat do dalšího vzdělávání atp.

Nezájem potenciálních partnerů o spolupráci (xxxx %): Potenciálních partnerů ke spolupráci na vzdělávání a výchově je nepřehledné množství a prostor pro využití tohoto potenciálu je značný. Problematická může být motivace těchto partnerů k většímu zapojení do vzdělávání a výchovy, zejména tehdy, nemohou-li školy a další organizace působící ve vzdělávání, výchově a v souvisejících oblastech nabídnout bezprostřední protihodnotu. Na altruismus se nelze věčně spoléhat.

Nízká míra souzájemnosti obyvatel s obcí a regionem (xxxx %): Vztah obyvatel, včetně dětí, resp. žáků k jejich obci a regionu je hrozbou především k rozvoji územní identity a osobnostních a sociálních charakteristik. Současně je hrozbou ve vztahu ke stávajícím demografickým změnám, zejména k odchodu mladých, kvalifikovaných a jinak perspektivních obyvatel z regionu za lepšími příležitostmi kdekoli jinde. Patriotismus není in a jeho rozvoj podřívají média záplavou depresivních zpráv o situaci v regionu.

Obecný nedostatek finančních zdrojů ve školství (xxxx %): Oblast školství je dlouhodobě chronicky podfinancovaná, neboť na rozdíl od jiných oblastí nepřináší bezprostřední viditelný efekt a politické body těm, kteří schvalují státní rozpočty. Od financování školství jako takového se odvíjí financování škol a dalších organizací působících ve vzdělávání, které nemohou adekvátně reagovat na požadavky, které na ně klade stát a společnost a současně rozvíjet rozsah a kvalitu poskytovaných služeb. Dočasné flikování potřeb školství z finančních zdrojů

Evropské unie může školství paradoxně uškodit, neboť jednou přijde čas, kdy se stát bude muset postavit na vlastní nohy a hledat zdroje pro financování nad poměry budovaného materiálního zázemí a služeb poskytovaných školami a dalšími organizacemi.

Obecný nezáměr dětí, žáků a zákonných zástupců o vzdělávání a související oblasti (xxxx %): Vzdělávání je nekonečný proces poznávání, který vyžaduje stejně nekonečnou trpělivost od všech zúčastněných stran a občas bolí. Vzdělávací systém nemůže dávat jednoduché a rychlé odpovědi na cokoli, jak to umí současná média. Většina dětí dnes tuto trpělivost nemá a nechce mít, vzdělávání považuje za nutné zlo a tomu odpovídají jejich výsledky. Někteří jejich zákonní zástupci jsou na tom s trpělivostí podobně, svým dětem se nemohou nebo nechtějí věnovat a s jejich studijními výsledky nechtějí mít nic společného. Spolu s tím, jak děti odrůstají, klesá zájem zákonných zástupců také o aktivity organizované školou nebo hrstkou aktivních rodičů. Školám tak chybí nejsilnější přirozený partner ve snaze o dosažení maximálního možného využití potenciálu každého dítěte, resp. žáka a o kultivaci prostředí na škole a kolem ní.

Odchod nejkvalitnějších pedagogů ze školství (xxxx %): Přes nedávno zlepšené platové poměry u pedagogických pracovníků zůstává učitelská profese ve společnosti nedocenená. I nadále platí, že nejlepší pracovníci si mohou přinejmenším srovnatelné uplatnění a zdroj osobní motivace nalézt prakticky kdykoli a kdekoli.

Zásahy vyšší moci (xxxx %): Po zkušenosti s pandemií COVID 19 je třeba brát v úvahu řadu do jisté míry exotických, ne však nereálných přírodních či člověkem vyvolaných, jeho neschopností nebo zlým úmyslem znásobených událostí. Lze sem zařadit kromě živelních událostí, včetně pandemií také svévolná jednání třetích osob, povstání, pouliční bouře, stávky, pracovní vyluky, bojkotování práce, obsazení majetku, rušení pracovního pořádku, války (vyhlášené i nevyhlášené), změny politické situace nebo jakékoli jiné obdobné příčiny.

Změny v životním stylu (xxxx %): Z nespočtu mnohých změn v životním stylu některé mají zásadní dopady na vzdělávání a věci související. Jedná se např. o změny v denním režimu, životosprávě, přístupu k povinnostem, respektu k pravidlům a autoritám atp.

POZVÁNKA na Tematický den pracovní skupiny Vzdělávání v rámci projektu**Řešení aktuálních potřeb a nových témat komunitně vedeného místního rozvoje v ČR**

Termín	den v týdnu	Čas	Přednášející	Kraj	On line odkaz k registraci
18.05.2021	středa	16:00 -17:30	Jaroslav Jirásko	Jihomoravský a Olomoucký	link
25.05.2021	úterý	15:00-16:30	Martina Běťáková	Zlínský	link
27.05.2021	čtvrtek	15:00-16:30	Hana Barboříková	Vysočina a Jihočeský	link
03.06.2021	čtvrtek	15:00-16:30	Jaroslav Jirásko	Středočeský	link
10.06.2021	čtvrtek	15:00-16:30	Martina Běťáková	Karlovarský a Plzeňský	link
15.06.2021	úterý	15:00-16:30	Martina Běťáková	Hradecký a Pardubický	link
16.06.2021	středa	15:00-16:30	Hana Barboříková	Ústecký a Liberecký	link
17.06.2021	čtvrtek	15:00-16:30	Jaroslav Jirásko	Moravskoslezský	link

Program:

Představení pilotáže Středního článku podpory regionálního školství zástupci MŠMT

- Základní představení fungování
- Cíle a přínosy
- Činnosti SČ

Cílová skupiny: Ředitelé a zřizovatelé školských zařízení, realizátoři MAP

Na setkání se těší

Markéta Pošíková, vedoucí PS Vzdělávání NS MAS ČR

